GAZETA Wielkiego Xięstwa POZNAŃSKIEGO.

Nakładem Drukarni Nadwornéj *W. Dekera i Spółki.* — Redaktor: *A. Wannowski.*

№ 249. W Piątek dnia 23. Października. **1840.**

Wiadomości zagraniczne.

Polska.

Z Warszawy, dnia 18. Października.

Na posiedzeniu dnia 25. Września (7. Paź.) r. bież. Rada Administracyjna mianowała JK. Antoniego Dietrich, dotychczasowego Komendarza, Proboszczem w mieście Tomaszewie; tudzież udzieliła Sylwestrowi Ossowskiemu, byłemu urzędnikowi górnictwa krajowego, 10cioletni list przyznania wynalazku na łaźnią parową przenośną własnego jego pomysłu i właściwego składu, bliżéj rysunkiem i opisem w Kommissyi rządowéj spraw wewnętrzn. złożonemi, objaśnioną.

Rossya.

Z Petersburga, dn. 27. Wrześ. (9. Paźdź.)

Przez rozkaz dzienny Cesarski z dnia 18. Września, zostający przy korpusie oddzielnym Kaukazkim General Major Hr. Oppermann, mianowany został Naczelnikiem 2go wydziału linii nadbrzeżnéj Czarnomorskiéj.

Francya.

Z Paryża, dnia 14. Październ.

Odpowiedź Pana Thiersa na memorandum Lorda Palmerstona i w tutejszych gazetach dzisiaj umieszczona, stanowi główny przedmiot rozumowań gazeciarskich. Konstytucyonista ją chwali, ale większa część gazet, mianowicie Commerce i National ostro jéj przygania, kiedy niezawierając nowszych dat jawnym jest dowodem słabości i tchórzostwa Pana Thiersa.

Oprócz depesz przez rząd ogłoszonych, obejmują gazety jeszcze rozmaite pogłoski o nadeszłych z Syryi wiadomościach. Tak powiada między innémi Dziennik Sporów, iż dobrze zawiadamione osoby twierdzą, że flotta związkowa na Jaffę i Kaiffę uderzyła i miejsca te zdobyła. — Quotidienne powiada, że uderzenie na St. Jean d'Acre odparto i że przytém 67 oficerów angielskich poległo. Kuryer francuzki głosi, że rząd urzędowną odebrał notyfikacyę o obleżeniu Alexandryi. Wszystkie te pogłoski potrzebują naturalnie potwierdzenia.

Temps zaprzecza wieści, jakoby Admirał Lalande do Tulonu miał odjechać. Admirał bowiem obłożnie chory. Zasięgano rady jego względem osadzenia Kandyi a on się przeciw środkowi temu miał oświadczyć.

Wczoraj we wszystkich gminach w pobliżu Paryża rozeszła się pogłoska, że prace fortyfikacyjne stolicy tymczasowo cofnięto i że ścinania drzew aż do dalszych rozkazów zaniechano.

W Lugdunie spokojność dalszéj przerwy niedoznała.

Wielu członków deputacyi angielskich, wysłanych do Francyi, celem wynurzenia życzenia ludu angielskiego, aby pokój europejski ocalić, przybyło już do Paryża. Inni témi dniami tu oczekiwani.

Prawie z wszystkich znaczniejszych miast departamentowych dochodzą nas doniesienia, świadczące o nadzwyczajném wzburzeniu, które umysły wszystkich opanowało. Wszędzie nucą śpiew marsylijski, aby namiętności podżegać i spokojność publiczną zawichrzyć.

X. Opat de la Mennais wystąpił z nową polityczną broszurą pod tutułem: »Kraj i rząd.« Namiętny, owszem wściekły ton pisemka tego mógł łacno zmierzać do wywołania zamachu, o którym w depeszy z Kolonii z dn. 18. doniesiono. Dziennik Sporów umieszczając kilka wyjątków z téj broszury, następujące dołącza uwagi: „Niechajże więc czytelnicy sami się przekonać raczą, ażali obawa nasza przesadzona. Udzielamy im kilku wyimków z ostatniego pisma X. de la Mennais. Nigdy jeszcze anarchia tak bezczelnie się niepopisywała, nigdy jeszcze z taką niewystępowała zuchwałością. Takiémito naukami stronnictwo radykalne zwolenników swoich napawa. Ciężkoto nam przychodzi, tak zawzięte deklamacye w piśmie naszém umieścić, musim jednak, mimo własnego wstrętu, manifest ten wzburzenia i buntu ogłosić, aby się społeczność dowiedziała, w jakiém groźném się znajduje niebezpieczeństwie i jacy nieprzyjaciele wszelkiemi jéj zasadami wstrząsnąć usiłują."

Moniteur parisien donosi: „Dzisiaj dn. 13. dowiedziano się drogą telegraficzną, że okręt wprost z Alexandryi do Tulonu zawinął; przywozi wiadomości aż do dn. 3. Październ. Podług tych doniesień telegraficznych, mogących dopiero przez depesze, które do Paryża wyprawiono, stać się zrozumiałémi, głoszono w Alexandryi, że Soliman Basza dn. 27. Września był w posiadaniu Beirutu, że wszelako flotta angielska kilka punktów nad wybrzeżem syryjskiém zajęła."

Miała z Tulonu nadejść wiadomość, że blokady portu alexandryjskiego bardzo ściśle przestrzegają, co naturalnie mieszkańców owéj stolicy trwogą przepełnia. Oraz głoszono, że rząd drogą telegraficzną dzisiaj rano zawiadomiony został, iż „Prometheus" 30 ciężko ranionych oficerów angielskich do Malty przywiózł; nad brzegami Syryi między wojskiem związkowém i armią Solimana Baszy do bitwy przyjść miało; związkowi podobno znaczne ponieśli straty.

Marszałek Gérard zagroził, że dymissyę swoję weźmie, jeżeli Pan Thiers na to nie zezwoli, żeby tych, co petycyę przeciw rozkazowi dziennemu Marszałka i polityce rządu podali, pod sąd oddano.

W giełdzie głoszono, że do memorandum dołączony jest jeszcze dodatek, którego dzienniki nieumieściły.

W Moniteur parisien czytamy: Ponieważ obecny stan Algieru wymaga ścisłego strzeżenia portu tamecznego, przeto postanowiono: 1) Wszystkim okrętom kupieckim i innym statkom od zachodu słońca aż do świtu nie wolno wpływać ani wypływać z portu. Od tego zakazu wyjęte są statki rybackie, które obowiązane są zaopatrzyć się w zezwolenie dyrektora portu i okazywać je okrętowi na straży będącemu. 2) Każdy okręt wpływający lub wypływający z portu między zachodem słońca a świtem, któryby się nie zatrzymał przed okrętem strażowym, wystawi się na zatopienie przez tenże okręt. Trzeci artykuł stanowi, że okręty w niebezpieczeństwie zostające, w nocy tak jak we dnie do portu mogą być wpuszczane.

Anglia.

Z Londynu, dnia 10. Października.

Dzisiejszy Morning Herald, a za nim ministeryalny Globe, umieściły memoryał Pana Thiersa z dnia 3. Października, odpowiadający na memoryał Lorda Palmerstona z dnia 31. Sierpnia. Memoryał ten pochwaliwszy umiarkowany ton Lorda Palmerstona, rozbiera wywód tegoż całkowicie, aby «zbić twierdzenia i dowody, jakich rząd francuzki nigdy nie używał». Memoryał ten rozbiera zatem cały bieg rzeczy, uważany z stanowiska francuzkiego, i tak na wywód Lorda Palmerstona odpowiada:

«Jawnie się okazuje: 1) że niezawisłość i nietykalność od początku układów tak rozumiano, jak ją Francya dziś jeszcze rozumie, t. j. nie mniéj więcéj małoznaczne rozgraniczenie posiadłości Sułtana i Mehemeda Alego, jak raczéj za rękojmią pięciu dworów przeciw zaczepnemu ruchowi Mehemeda Alego i przeciw wyłącznéj opiece z strony jednego tylko z pięciu mocarstw; 2) że Francya, daleka od zmieniania swych zamiarów i mowy naprzeciw czterem mocarstwom, zawsze pytanie turecko-egipskie w jednakowy uważała sposób, a cztery dwory przeciwnie początkowo między sobą niezgodne pod względem poświęcenia Mehmeda Alego, nareszcie się pojednały, a Anglia, zadowolniona tém z trzema mocarstwami przymierze zawarła i obecnie wszelkiemi sposobami do osiągnięcia za-

mierzonego celu dąży; 3) że nie przyniesiono Francyi kilkakrotnie ofiar, dla skłonienia jéj do połączenia się z czterema dworami, ograniczając się na tém, że w 1839. roku chciano dziedziczne baszostwo Acre bez twierdzy Acre do Egiptu przyłączyć, a w 1840. roku niedziedziczne baszostwo Acre z twierdzą; 4) że Francyi nie ostrzeżono, jak powiadają, że cztery dwory wyprzedzą ją, jeżeli się do nich nie przyłączy, że owszem służyło jéj prawo czynienia nowych wniosków, gdy nagle po odjeździe Sami Beja z Egiptu i wybuchu rokoszu w Syryi traktat z dnia 15. Lipca podpisano, bez zawiadomienia o tém Francyi, co dopiero w dwa miesiące późniéj uczyniono; 5) nareszcie, że nie są upoważnieni do liczenia na bierne przyłączenie się Francyi do uskutecznienia tego traktatu, gdy ta aczkolwiek trudność środków do uskutecznienia wykazała, nigdy się pod względem tych środków obojętną nie okazała, z czegoby wnosić można, że się do spraw Wschodu mieszać nie będzie; że owszem zawsze obwieszczała, iż się odłączy, jeżeli pewne rzeczy uchwalą; że żaden jéj agent nie był upoważniony do oświadczenia, że to odłączenie się będzie nieczynném, i że sobie zawsze, równie jak i teraz jeszcze, zupełną zastrzegła wolność.»

Końcowo napomyka ten memoryał, że od posiadania trzech baszostw Damaszku, Aleppo i Tripolisu bezpieczeństwo i niezawisłość Turcyi nie zależy, jeżeli Baszy egipskiemu i resztę Syryi chcą ustąpić, i że ręko mia Francyi w tym razie więcéj znaczy, niż te trzy baszostwa. — W dopisie zaś dołączono pod d. 8. Październ.: «W czasie układania téj depeszy dowiedziano się dziś o smutnych wypadkach, które jeszcze okoliczności groźniejszemi czynią. Na pokojem tchnące uprzedzenie Baszy egipskiego odpowiedziano rozpoczęciem gwałtownem kroków nieprzyjacielskich. Porta, słuchając złéj rady, zrzucenie jego wyrzekła. Nietylko chcą potęgę Mehemeda Alego ograniczyć, ale ją nawet całkiem z świata politycznego wymazać. Jeżeli to jest istotny zamiar połączonych w traktacie z dnia 15. Lipca mocarstw, jeżeli w zaszłym cotylko czynie coś więcéj nad mimowolny czyn upatrywać mamy, co fałszywe stanowisko wywołało, a czego skutki obliczyć się nie dadzą, wtedy nam o przywróceniu zgody między wielkiemi mocarstwami wątpić należy. Poczytuję więc sobie za obowiązek, dołączyć to oświadczenie do niniejszéj noty.»

Téj więc noty, zdającéj się być tylokrotnie wspomnianém ultimatum Francyi, korrespondent «Morning Heralda», udzielający owego dokumentu, jeszcze nie otrzymał; sam jednak Morning Herald nadmienia, że w nocie téj stały, ale pokojem tchnący, ton panuje, i że jeszcze droga do zgody otwarta, jeżeli tylko Francya jakie przyzwolenia otrzyma. — Tenże sam dziennik powiada, że już znaczny krok do pojednania na nowo Francyi z Anglią uczyniono.

Pan Watton de Rull jest wynalazcą nowego morskiego telegrafu, za pomocą którego można korrespondować z okrętami na kilka godzin przed ich przybyciem do portu. Zawiązało się już kilka towarzystw w celu upowszechnienia tego wynalazku.

Jako rzadki przykład hojności anglikańskiego biskupa donosi Globe, że whigowski biskup Bangor w północnéj Irlandyi, przeznaczył 1000 funt. szterl. na fundusz wdów i sierot duchowieństwa dyecezyi swojéj.

Dziś przybyła tu znowu przez Egipt poczta wschodnio-indyjska. Pan Waghorn, który napowrót bawi w Egipcie, donosi, że nie ma żadnéj obawy, aby poczta ta zatrzymana była na międzymorzu Suez, gdyż Basza przyrzekł, że jéj żadnéj przeszkody czynić nie będzie. — Nie ma także obawy pod względem jéj zatamowania z strony okrętów blokady. — Od Chin nie ma dotąd żadnéj ważnéj wiadomości, gdyż czas potrzebny do połączenia się całéj flotty był dotąd za krótki. Tymczasem ceny herbaty idą w górę, chociaż zapewniają, że istnieje wystarczający na 18 miesięcy zapas 52 milionów funtów.

W wielu największych i najwięcéj przemysłowych miastach, a szczególniéj w obwodach fabrycznych, właściciele sklepów zaczęli od dnia 1. b. m. zamykać je o godzinie 8méj, aby ludziom swoim pozostawić czas do kształcenia się umysłowego.

Na małéj wyspie Man przyszło do formalnego powstania z powodu zmiany monety i zbliżenia jéj do angielskiéj. «Lud — mówi Douglas Journal — we wszystkich częściach wyspy zgromadził się celem sprzeciwienia się téj zmianie. Żyjemy więc całkiem pod prawem wojennem; wszystkie domy o godzinie 7méj wieczorem bywają zamykane; tłumy konstablów przeciągają przez ulice, a wojsko, z 30 ludzi złożone, ciągle stoi pod bronią.»

Hiszpania.

Z Madrytu, d. 7. Październ.

Przesilenie nareszcie minęło. Potwierdzenie nowego ministeryjum ze strony Królowéj pierwszym i niezbędnym skutkiem wywołanego przez wypadki z d. 1. Sierpnia stanu rzeczy. Winszujemy sobie, że takiego rezultatu nareszcie dostąpiono, nie potrzebując się

uciec do środków gwałtownych, którémi się brzydzimy. Mamy teraz ministeryjum a porządek wróci.

Z nad granicy Hiszpańskiéj.

„Memorial Bordelais“ obejmuje pismo prywatne z Madrytu, wedle którego Xiążę Witoryi, pod imieniem Baldomero I. Królem Hiszpańskim ogłosić się zamierza.

Włochy.

Z Liworno, dnia 3. Października.

(Gaz. Pow.) — Z Malty donoszą nam z pewnego źródła, że rząd angielski dzieła fortyfikacyjne tamże, równie jak w Gibraltarze i na Korfu spiesznie i gorliwie naprawiać kazał. Ani dnia prawie nieminie, w którymby okręt angielski z amunicyą wojenną do Malty zawinąć niemiał, a część téjże zwykle do Korfu odsełają. Do Syryi już przeszło 20,000 sztuk broni posłano; stojąca nad brzegami tamecznemi flotta angielska znaczne odbiera wzmocnienia. Niemożna uwierzyć, żeby wszystkie te ogromne przysposobienia dla tego tylko czyniono, aby Mehmeda Alego zwalczyć. Czy po zdobyciu Beirutu Syryjczykowie do oręża przeciw Wicekrólowi się garną, przyszłość wykaże. Od postawy gorali Syryjskich zależeć będzie, czy związkowi to, co zdobyli, będą mogli zatrzymać, kiedy flotta podczas nadchodzących burz październikowych ledwo tam pozostać może. 6000 Albańczyków, którzy przez Malatię lądem do Syryi udać się mieli, wypowiedzieli posłuszeństwo i wprost oświadczyli, że przeciw Wicekrólowi walczyć niebędą. Jakoż w powszechności w Azyi mniejszéj Wicekról wielu, jak się zdaje, ma stronników.

Rozmaite wiadomości.

Z Poznania. — Dziennik Urzędowy Kr. Regencyi w Poznaniu z dnia 20. m. b. podaje do publicznéj wiadomości Najwyższe postanowienie, według którego wyprowadzenie koni przez zewnętrzną granicę celną w całym obwodzie państwa i na wszystkie strony na czas nieoznaczony zakazane zostało.

— »Dziennika domowego« wyszedł № 42 i zawiera: 1) Z mojéj podróży. We Florencyi. Dwie powiastki Michała Czajkowskiego. 2) Kilka uwag nad szkicem obrazu jednéj kobiety. Nadesłane (dokończenie). 3) Architektura, malarstwo, rzeźbiarstwo i muzyka za Piastów, przez Michała Wiszniewskiego. 4) Rozmaitości, Mody i objaśnienia dołączonéj ryciny mód.

Z Warszawy. — Numer 3ci Widoków Warszawy, przedstawiający plac Krasińskich, wyszedł już z pod prassy.

Humoreski Teof. Nowosielskiego. Warszawa. Nakładem Gust. Sennewalda, księgarza przy ulicy Miodowéj Nr. 481. W drukarni Maxymiliana Chmielewskiego. W ósémce, str. 358. Papier piękny, druk dobry. Cena zł. 8.

W spisie rozdziałów między innemi spotykamy dość ciekawe tytuły: «Sekret podobania się, Doktor damski; Testament uczonego ojca dla córek, pytanie jak wchodzić do salonu, czy wcześniéj, czy później? — Guwernerowie, Rodzice i Protektorzy; Arabella, czyli kobieta mężczyzną. Pan Zalotnicki, czyli mężczyzna kobietą, Kucharki warszawskie» i wiele tym podobnych.

Kurs giełdy Berlińskiéj.

Dnia 20. *Październ.* 1840.	Stopa prC.	Na pr. kurant papierami	Na pr. kurant gotowizną
Obligi długu państwa	4	103	102½
Pr. ang. obligacye 1830. . . .	4	98¼	—
Obligi premiow handlu morsk.	—	—	76¾
Obligi Kurmarchii z biez. kup.	3½	99¼	98¾
Obligi tymcz. Nowéj Marchii dt.	3½	99¼	98¼
Berlińskie obligacye miejskie .	4	102	—
Królewieckie dito . .	4	—	—
Elbląskie dito . .	3½	—	—
Gdanskie dito w T.	—	—	—
Zachodnio - Pr. listy zastawne .	3½	—	100
Listy zast. W. X. Poznanskiego .	4	—	103¾
Wschodnio - Pr. listy zastawne .	3½	—	100½
Pomorskie dito . .	3½	—	101
Kur- i Nowomarch. dito . .	3½	102¼	101¾
Szląskie dito . .	3½	101¼	—
Obl. zaległ. kap. i prC. Kur- i Nowéj - Marchii	—	95	—
Złoto al marco	—	210	209
Nowe dukaty	—	17½	—
Frydrychsdory	—	13¼	12¾
Innemonety złote po 5 talarów .	—	7	6½
Disconto	—	3	4